

Nr 132.

Av herr **Petrén, Alfred, m. fl.** rörande ändringar i den av Kungl. Maj:t föreslagna lönestaten för läkar- och kontorspersonal vid statens hospital och asyler.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag till definitiv löne reglering för befattningshavare vid hospital och asyler skulle överläkare av 1:sta klass placeras i 19:de lönegraden och överläkare av 2:dra klass i 18:de lönegraden, bådadera utan avdrag i löneförmåner för boställsvåning med bränsle och elektrisk belysning. Inom löne regleringskommittén, som framlagt detta förslag, hade emellertid förutom läkarrepresentanten, överläkaren E. Lauritzen, även ledamoten av riksdagens första kammare herr Nilsson i Kabbarp avgivit reservation med yrkande, att överläkarna skulle uppflyttas en lönegrad utöver vad som sålunda föreslagits, alltså till 20:de respektive 19:de lönegraden. Som skäl härför anförde den sistnämnde följande: Dessa tjänstemäns vetenskapliga kompetens och verksamhet samt deras vittomfattande och maktpåliggande administrativa ämbetsutövning gör en sådan placering fullt berättigad, varjämte hänsyn till den bekymmersamma rekryteringen är ägnad att göra en placering enligt kommitténs förslag, som innebär en relativ sänkning av överläkarnas lönenivå, än mera betänklig. Ävenledes finner jag det skäligt, att samtliga överläkare pensioneras efter tjugonde lönegraden.» Till belysande av den sålunda påpekade svårigheten att få läkartjänsterna vid statens sinnessjukhus besatta må här ur en av psykiatriska föreningen år 1921 till Konungen ingiven framställning i denna lönefråga följande anföras.

Vid 1921 års början voro av 23 hospitalsläkar- och 25 biträdande läkartjänster resp. 5 och 15 vakanta. Sådana förhållandena hittills varit, hade det visserligen varit möjligt att i stort sett hålla de underordnade läkartjänsterna besatta, men i allmänhet endast med mera tillfälliga läkarkrafter, medicine kandidater, som någon tid tjänstgjort å hospital, medan de samtidigt bedrivit studier för examen. Av vid hospitalen vid tiden för framställningens avfattande anställda läkare, som kunde förväntas ägna sig åt yrket, hade endast 11 inkommit

på banan under de sista 10 åren, och av dessa hade 5 varit över 40 år vid anställningen.

Enligt föreningens mening vore det ett oavvisligt krav, att sinnessjukvården inom icke allt för långt avlägsen framtid bleve tillfredsställande ordnad, och att det antal platser bereddes, som vore nödvändigt för att giva möjligheter av tillfredsställande vård åt de sinnessjuka. Men därmed komme den nu jämförelsevis ringa omsättningen på sinnessjukhusen att ökas och antalet intagningar att med all sannolikhet uppgå till det dubbla, vilket förhållande komme att ställa större krav på läkarkrafterna.

På grund av nämnda och i övrigt angivna förhållanden bleve det av än större vikt att se till, att en tillfredsställande rekrytering av hospitalsläkarkåren erhöles. Det vore därvid icke nog att förhållandena bleve sådana, att ett tillräckligt antal läkare, vilka som helst, kunde erhållas, utan det vore av största vikt, att också *dugliga* läkare funne med sin fördel förenligt att ägna sig åt sinnessjukvården och de därmed förbundna uppgifterna.

En bättre rekrytering av hospitalsläkarkåren vore sålunda ett livsvillkor för sinnessjukvården. Man kunde emellertid icke räkna med att läkare av enbart ideella intressen skulle ägna sig åt ett yrke, som ekonomiskt erbjöde betydligt sämre villkor än andra grenar av läkaryrket. Det gällde konkurrens inom ett fritt yrke. Förutsättning för att sinnessjukvården skulle kunna draga till sig dugliga läkare i tillräckligt antal vore, att de erbjudna löneförmånerna bleve något så när jämförliga med inkomsterna inom andra grenar av läkaryrket. Hospitalsläkarkåren vore under nuvarande förhållanden ekonomiskt avsevärt sämre situerad än andra läkargrupper.

Sedan denna framställning ingavs, ha rekryteringsförhållandena i fråga ingalunda blivit bättre. Vid innevarande års början voro icke mindre än 17 av de 26 biträdande hospitalsläkarplatser, som nu finnas i vårt land, vakanta. Även om med de av Kungl. Maj:t föreslagna förhöjningarna i de underordnade hospitalsläkarnas löner skulle kunna vinnas att å de hittills permanent vakanta platserna så småningom få ordinarie innehavare, så kan man dock vara övertygad om, att rekryterings *kvalitet* framförallt är beroende av vilka överläkarnas löneförmåner bli i förhållande till de inkomster dugliga läkare med annat verksamhetsområde erhålla. Att till chefer för hospitalen få för uppgiften fullt skickade personer, är emellertid ett livsvillkor för sinnessjukvården. Ty hurudan denna blir, beror dock ytterst på överläkarnas duglighet, intresse och aktivitet. De, som ha ansvaret för sinnessjukvården i vårt land, se också med bekymmer på den sänkning av nivån, som i rätt avsevärd utsträckning kännetecknar den rekrytering, som under senare tider erhållits på hospitalsläkarbanan. Då det emellertid, som ovan framhållits, är av den största vikt att det för besättandet av överläkartjänster städse finnes tillgång på för uppgiften fullt kvalificerade personer, anse vi att goda skäl tala för att överläkarna uppflyttas i en

lönegrad högre än vad Kungl. Maj:t föreslagit och att samtliga överläkare pensioneras efter 20:de lönegraden.

Beträffande de *underordnade hospitalsläkarna* har Kungl. Maj:t föreslagit, att samtliga nuvarande hospitalsläkare, undantagandes den vid Härnösands hospital, sattes i 18:de lönegraden med titeln hospitalsläkare av 1:sta klass, och att de nuvarande biträdande hospitalsläkarna jämte hospitalsläkaren vid Härnösands hospital placerades i 16:de lönegraden med titeln hospitalsläkare av 2:dra klass. Mot nedflyttning av nämnda hospitalsläkare i 2:dra klass är intet att erinra, men bör här framhållas, att Växjö hospital till gengäld har behov av ännu en hospitalsläkare av 1:sta klass. Den nuvarande hospitalsläkaren därstädes är nämligen helt upptagen av kriminalasylen, vars dagliga skötsel åligger honom, vadan sjukvården å det egentliga hospitalet de tider, då överläkaren är på inspektionsbesök i den till Växjö hospital knutna familjevården i Korsberga, vilar på en av de yngre läkarna. I all synnerhet med hänsyn till planerna att ytterligare utvidga familjevården i Korsberga, i vilken det för närvarande finnes c:a 175 patienter (motsvarande nära hälften av hospitalets platsantal), är det av vikt att själva hospitalet städse har tillgång på en mera erfaren hospitalsläkare såsom ansvarig för sjukvården därstädes under överläkarens bortovaro i Korsberga, vilken med ett växande patientantal därstädes måste komma att utsträckas över allt flera dagar varje månad. Vi få därför föreslå, att Växjö hospital erhåller två hospitalsläkare av 1:sta klass och att dessas antal därför ökas med en utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit eller till 22, motsvarande nuvarande antalet hospitalsläkare, medan antalet hospitalsläkare i 2:dra klass minskas från föreslagna 27 till 26.

I fråga om lönestat för *sysslomännen* har Kungl. Maj:t följt löne-regleringskommitténs förslag att uppdelade dem i tre klasser med placering i respektive 15:de, 14:de och 13:de lönegraden. Inom kommittén har emellertid icke endast kontorspersonalens representant utan även överläkaren Lauritzen yrkat på sysslomännens uppflyttning en lönegrad. I själva verket skulle löne-regleringskommitténs och Kungl. Maj:ts förslag också snarast medföra en försämring i lönehänseende för åtskilliga sysslomän. Beräknas värdet för den boställsvåning de in natura erhålla jämte bränsle och lyse till 1,800 kronor, skulle nämligen först de sysslomän av föreslagna 2:dra klassen, som tillhöra ortsggruppen E, få den begynnelselön de nu åtnjuta (4,500 kronor), medan de till lägre ortsggrupper hörande skulle få minskad begynnelselön. Därtill kommer emellertid så, att befattningshavare, som erhållit definitiv löne-reglering, få proportionsvis mindre dyrtidstillägg än andra statstjänare, i det att detta enligt

propositionen nr 84 efter sådan löne reglering skall beräknas efter ett grundtal, som är 20 lägre än det, som eljest ligger till grund för beräkning av dyrtidstillägg, samt utgå allenast för 80 procent av avlöningsförmånerna. Med denna starka reducering av dyrtidstillägget utöver vad som betingas av prisindex' sjunkande torde i själva verket minskningen i löneförmånerna enligt Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag komma att drabba även 2:dra klassens sysslomän, som tillhöra de högsta ortsgrupperna. Även sysslomännen av 3:dje klass få, när ovan nämnda reducering av dyrtidstillägget tages med i betraktande, i varje fall inom de lägre ortsgrupperna en minskad begynnelse lön, sedan avdrag skett för ovan nämnda naturaförmåner. Då emellertid sysslomannen, som ju närmast omhänderhar hospitalets ekonomiska förvaltning, har en mycket viktig och maktpåliggande tjänst, kan det icke vara med statens intresse förenligt att genomföra en sådan löne reglering för sysslomanskåren, som måste få till följd, att rekryteringen till densamma försämras. Till förhindrande härav torde det vara nödvändigt, att sysslomännen, tillhörande de två lägsta klasserna, placeras en lönegrad högre än uti Kungl. Maj:ts förslag. Vi få fördenskull föreslå sådan ändring uti detta, att sysslomännen av 1:sta och 2:dra klass sammanföras till en klass med placering i 15:de lönegraden och att sysslomännen av 3:dje klass bli sysslomän av 2:dra klass med placering i 14:de lönegraden, undantagandes dock sysslomannen vid Växjö hospital, för vars uppflyttande i den högre klassen goda skäl tala. De sysslomän, som enligt Kungl. Maj:ts förslag hänförs till 3:dje klassen, äro sådana, vilka äro anställda vid hospital med ett platsantal, som understiger 500 men överstiger 200. I enlighet med denna beräkningsgrund har sysslomannen vid Växjö hospital upptagits bland dem av 3:dje klassen. Därvid har emellertid förbisetts det väsentligt ökade arbete, som ifrågavarande syssloman erhåller genom den till Växjö hospital knutna familjevårdskolonien i Korsberga. För denna koloni föras sålunda särskilda räkenskaper och över den ekonomiska förvaltningen vid densamma skall särskild översikt avgivas, varjämte sysslomannen har att månatligen granska utbetalningarna till vårdhemmen (numera uppgående till c:a 65) samt årligen inventera såväl dessa som centralhemmet. I själva verket är det arbete, som familjevårdskolonien c:a 175 patienter förorsaka sysslomannen vid Växjö hospital, vida större än om hospitalens platsantal, för närvarande 390 — ett platsantal, som dock städse högst väsentligt brukar vara överskridet — varit ökat med motsvarande platsantal, i vilket fall emellertid platsantalet fullt nått upp till det, som finnes vid Östersunds hospital (560).

Vi få därför föreslå, att sysslomannen vid Växjö hospital överflyttas till den av oss föreslagna 1:sta klassen av sysslomän.

Även de nuvarande 1:ste bokhållarna, i Kungl. Maj:ts förslag benämnda *bokhållare*, synas oss ha fått en väl låg placering. I det löne-regleringskommitténs betänkande, som låg till grund för 1918 års provisoriska löne reglering, jämställdes dessa befattningshavare med assistenter vid straffängelser. Nu erhöles emellertid, vid fjorårets löne reglering av fängvårdsstaten, till densamma hörande assistenter av lägsta klassen placering i 9:de löne graden, medan enligt Kungl. Maj:ts här ifrå gavarande förslag hospitalsbokhållare skulle komma allenast i 8:de löne graden. Detta kan väl dock icke vara rimligt i betraktande därav, att hospitalsbokhållarnas åligganden dock äro av mera omfattande art, i det att dessa befattningshavare icke endast hava att utföra det kamerala arbetet å själva hospitalskontoret, utan även måste, såsom ställföreträdare för sysslomannen, vara förtrogna med alla de förvaltningsgöromål, som åligga denne. Här må också erinras om den utbildning, som kräves för att kunna bli anställd som bokhållare. Han måste ha avlagt antingen realskolexamen med överbetyg i svenska och matematik eller ock realskolexamen samt därjämte ha genomgått en tvåårig kurs vid av staten understödd handelsskola eller ock på annat sätt ha förvärvat motsvarande utbildning. Det är vidare att märka, att man har att räkna med, att bokhållarna, vilkas befattningar äro närmaste trappsteget till sysslomans tjänsterna, i allmänhet äro familjefäder. Beräknas nu ett avdrag av 1,000 kronor för in natura erhållen bostad jämte bränsle och lyse, skulle begynnelselönen för bokhållare enligt Kungl. Maj:ts förslag komma att växla mellan 2,450 kronor och 3,350 kronor, medan begynnelselönen, det provisoriska lönetillägget inräknat, för närvarande är 2,625 kronor. I betraktande av den extra reducering av dyrtidstillägget, som blir en följd av den definitiva löne regleringen, torde de anförda siffrorna innebära, att på åtskilliga platser bokhållarna, om Kungl. Maj:ts förslag skulle godkännas, finge börja med mindre löne förmåner än nu utgående begynnelselön. Vi få fördenskull föreslå, att bokhållarna uppflyttas en löne grad och sålunda komma i samma löne grad som assistenter av 3:dje klass inom fängvården eller i B 9.

De nuvarande bokhållarna av andra graden hava uti Kungl. Maj:ts förslag, i enlighet med vad löne regleringskommittén föreslagit, med titeln *kamerallbiträden* placerats uti 4:de löne graden. Inom löne regleringskommittén hade kontorspersonalens representant, syssloman Nordsjö, i en reservation påyrkat deras uppflyttande i 6:te löne graden. Om vi också inte kunna upptaga detta krav, finna vi det dock vara befogat, att de

s. k. kameralbiträdena sättas uti en lönegrad högre än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Härför talar, att kompetensfordringarna för denna tjänst äro högre än för den av löneredgeringskommittén med densamma jämställda tjänsten som kontorsbiträde vid statens järnvägar. För att bli anställd som kameralbiträde vid hospital fordras nämligen förutom realskolexamen minst ettårig kurs vid handelsskola eller därmed jämförlig utbildning. Vi föreslå fördenskull, att kameralbiträde placeras i 5:te lönegraden.

I anslutning till vad här ovan blivitt anført få vi sålunda påyrka följande ändringar uti Kungl. Maj:ts förslag beträffande definitiv löneredgering för läkar- och kontorspersonalen vid hospital och asyler:

att överläkarna av 1:sta klass uppflyttas i lönegrad B 20 och överläkarna av 2:dra klass i lönegrad B 19, bådadera med bibehållande av förmånen av fri boställsvåning med bränsle och elektrisk belysning utan avdrag å lönen, samt att pensionsunderlaget för samtliga överläkare utgår enligt lönegrad B 20,

att Växjö hospital erhåller två hospitalsläkare av 1:sta klass och att antalet sådana hospitalsläkare fördenskull ökas från föreslagna 21 till 22, medan antalet hospitalsläkare av 2:dra klass minskas från föreslagna 27 till 26,

att till sysslomän av 1:sta klass med placering i lönegrad B 15 hänföras även samtliga sysslomän av 2:dra klass enligt Kungl. Maj:ts förslag ävensom sysslomannen vid Växjö hospital samt till sysslomän av 2:dra klass med placering i lönegrad 14 återstående sysslomän av 3:dje klass enligt Kungl. Maj:t förslag,

att bokhållare uppflyttas i lönegrad B 9,

samt att kameralbiträden uppflyttas i lönegrad B 5.

Stockholm den 27 mars 1922.

Alfred Petré. *J. P. Johansson.* *Gustaf Strömberg.*

Ivan Pauli.

Teodor Julin.